

Tako se zdi, kot množica ljudi
bi s križi romala po širnem svetu
in vedno znova polne so poti,
pa malo njih v pomladnem je razcvetu.

In svet vrti se, mi se z njim vrtimo
in soncu, svetu ni ne času kraj,
le mi ob koncu križe odložimo,
na njih napis z nerešenim: zakaj.

OGRLICA

Tone Pavček

Še zdaj te mnogokrat
zvečer tvoj ljubi vabi
in ker te ni, še kterikrat
se kakšna solza izpozabi.

A vsaka solza se na dnu
bo vedno v biser prerodila.
Iz njih krog belega vratu
nekoč boš ti ogrlico nosila.

SEDMINA

Anton Ingolič

Del izkupička sta dobila sicer v bonih, vendar je bila vsota, ki so jima jo našteli v denarju, tako velika, da sta se smehljala od zadovoljstva in sreče še potem, ko sta že sedela v majhni, temačni veži nekdej Hellerjeve restavracije, zdaj Okrajne gostilne. Momu so nalahno drhtele roke, ki jih je imel na mizi, njegovi ženi Urški pa so drobne oči poskakovale in se svetile kot kresničke v avgustu.

»Toliko denarja še živ dan nisva imela,« se je hihitala Urška.

»Sva kdaj prodala kravo?« je Mom zamomljal v košate pšeničnorumene brke, ki so zakrivale dobršen del njegovega nagubanega obraza.

»Še koze ne, še koze ne!« je skorajda zavreščala Urška, ki je bila tako drobna in majhna, da je bila videti ob plečatem in čeprav le

srednjevelikem možu prej kot njegova dvanajstletna hčerka kakor pa kot žena.

»Škoda je Sivke, škoda,« je čez čas izpregovoril Mom zamolklo. »Vsega,« je dodal čez čas s še zamolklejším glasom, »vsega, kar sva izgubila, je škoda.«

»Vedela sem, da nama ne bo ostalo, prvi dan sem vedela. Ti si pa govoril, da sva do smrti brez skrbi. No, zdaj pa imaš!« je ženica zavreščala malodane škodoželjno.

»Nisi vedela,« jo je mož takoj zavrnil, »tako si ves čas govorila, ker sploh ničesar ne verjameš. V cerkvi in pri procesijah moliš naprej, da siliš druge k molitvi, sama pa ne verjameš ne v pekel ne v nebesa.«

»Grdež, boš tiho, grdež!« je Urška poskočila z glasom in telesom.

Čeprav sta sedela v najtemnejšem kotu, pod velikim, košatim oleandrom in ju gostje, ki so prihajali in odhajali, niti opazili niso, sta s svojim preprirom le opozorila nase kmečke ljudi, ki so sedeli na drugem koncu podolgaste veže, in natakario, ki je prav tedaj spremila tri, štiri mlajše moške do vežnih vrat.

»Pol litrčka?« je segla z uslužnim glasom v njun prepir.

»Liter!« je Mom naročil širokogrudno.

»Prigrizek?«

»Kakšen prigrizek? Juho, pečenko, solato!« je Mom zaukazal in nekam zviška pogledal najprej natakario, potem pa še Urško, ki se je medtem spustila spet na stol in skromno obsedela.

Natakario je nezaupljivo pogledala stara kmečka človeka v oguljenih, izpranih in tu in tam zakrpanih oblekah.

»Mislite, da nimava denarja?« se je razsrdil Mom, segel v notranji žep ter privlekel iz njega šop bankovcev po sto dinarjev. »Kaj pa je to, če ne denar?«

»Seveda je denar,« se je natakario rešila s prijaznim smehljajem. »Torej liter najboljšega in dvakrat kosilo s pečenko?«

»Da!«

»Takoj prinesem!«

»Glej jo, glej šemo!« je starka vrgla za brhko natakario in velela možu, naj spravi denar. »Ne kaži denarja, da ne bo nesreče! Krave ne bova imela nikoli več naprodaj.«

Starec je pogladil bankovce in jih spet spravil v žep.

»Ne samo krave,« je zavzdihnil, »še kure ne. Enkrat si lahko privoščiva. Sivka je to zaslužila.«

»Pa tudi midva!« Urška je še hotela povedati, kako sta zadnji dve leti trdo delala in si pritrgovala pri jedi, pijači in spanju, a natakario je že prinesla juho.

»Juhica, goveja juhica z rezanci!« je zavrisnila, pograbila žlico in lastno zajela.

Med jedjo se skorajda nista oglašila; pri jedi nista bila vajena govoriti, tokrat pa se jima je posebno zdelo škoda, da bi z vsakdanjimi besedami drug drugemu in sama sebi kratila užitek nad izbranimi in okusno pripravljenimi jedili.

»Takole je gospoda vsak dan,« je zavzdihnila Urška, ko je natarica odnesla prazne krožnike.

»Je jedla, hočeš reči,« jo je popravil Mom in si zadovoljno obrisal brke.

»Beži, beži, gospodi gre še vedno bolje kot nam revežem. Si videl, kako je bilo? Predlansko pomlad so baronici vzeli graščino, žago, njive in travnike, vse. Govorili so celo, da jo bodo zaprli. Že jeseni pa so ji vrnilo hišo ob potoku pa žago z vrtom in sadovnjakom in Capl se je obrisal za sadje, komaj da je smel iz vrta pobrati, kar je pomladi in poleti posadil in posejal. Prve mesece je hodila baronica zajokana okoli graščine, pravili so, da živi slabše, kot smo živeli mi gostači v najtežjih časih, kmalu potem, ko je dobila žago, pa si je spet po ves dan prepevala. In poglej jo zdaj: s kočijo se vozi kakor med vojno in pred vojno. Boš videl, ne bo minilo leto, pa bo dobila nazaj vse.«

»Vsega ne bo nikoli dobila,« se je Mom odločno uprl.

»Zakaj so pa potem nam vzeli, kar so nam dali? Zakaj?«

»Zato že ne, da bi dali baronici.«

»Zaenkrat so res dali tovarni, pri tem pa ne bo ostalo. Boš videl, da ne bo. Graščino in vso zemljo bo dobila baronica in spet bo vse pri starem.«

»Kaj bo pri starem? Nič ne bo pri starem!« se je razhudil Mom.

»Seveda bo,« je vztrajala Urška. »Za Capla je že poldrugo leto po starem, za naju, za Škodiča, Pukla in Sveteja je po starem od nedelje, ko so nam vzeli zemljo in nas pregnali iz graščinskih hiš, za druge, ki so še ostali na graščinskem, pa tudi ni več, kot je bilo. Misliš, da bodo Hudej, Čelan in Čander na boljšem, kot sva midva? Vseeno je, če delaš Pokrivaču ali tovarni.«

Mom je čutil, da ni tako, kakor pravi Urška, ki sploh jemlje vsako stvar z najslabše plati, vendar ni vedel, kako naj jo zavrne, kako naj izrazi svojo misel, da ne bo povedal ne preveč in tudi ne premalo.

»Za naju se je res obrnilo spet na slabše, tako pa le ni, kakor je bilo pred vojno in med vojno,« se je končno oglašil. »Si videla, kako naju je sprejel Pokrivač? Pridita, samo pridita! Koča vaju še zmerom čaka. Nikogar nisem vzel, čakal sem na vaju, saj sem vedel, da iz vsega, kar zdaj počenjajo, ne bo nič pametnega. Tega, kar se je v

nedeljo zgodilo, Pokrivač seveda ni vedel. Tako govori, ker mu vse te novotarije ne gredo v račun. Kdaj je Pokrivač vozil gnoj na njivo in kdaj je Pokrivačka plela korenje? Stisnilo ga je, stisnilo. „Počakaj, Mom,“ je še rekel, kakor da se nisem uдинjal pri njem za gostača, za katerega prej ni imel lepe besede, „počakaj, da naprežem in se odpeljeva po stvari!“ Je kdaj tako govoril? Nama je kdaj šel na roko? Še od tega, kar sva si zaslužila, nama je odtrgoval.« Mom se je tako razgrel, da so mu na čelo stopile znojne kaplje. »Povej, če ni tako! Povej!«

Urška pa ni bila v zadregi za odgovor; našobila je izpite ustnice v prezirljiv nasmeh in odgovorila: »Ko bo laže dobil delavce, bo spet stari oderuh in skopuh.«

»Kdaj sva imela,« je Mom nadaljeval, da se ne bi Urška razgovorila, »kdaj sva imela marca meseca v kleti toliko krompirja in svinjske reje kot letos, kdaj toliko masti in moke, v svinjaku prašička, v žepu pa toliko denarja? Povej, kdaj!«

»Kaj pa imajo Škodiči, Pukli in Sveteji? Tako prazni so šli z graščinskega, kakor so predlani prišli.«

»Prazni, seveda prazni, ker so pozimi vse pojedli in popili, ker ne znajo varčevati, ker...«

»Misliš, da bi midva kaj imela, če se ne bi bila tako ubijala z delom, pa stiskala in skoparila z vsako žlico moke in če bi imela pet majhnih otrok, kot jih ima Puklea, ali bolehnega očeta, kot ga imajo Škodiči, ali če bi bil ti tak pijanček in lenuh, kot je Svetej? Star si, pa ne vidiš več dobro, in lahkoveren si, zato verjameš vsaki besedi. Poglej malo bolj bistro okoli sebe in brez strahu povej, da za reveže ni nič bolje, kot je bilo.«

»Mi smo res spet reveži, a drugod niso jemali,« je Mom vztrajal pri svojem. »Če naša graščina ne bi bila tako dobro ohranjena in če ne bi bilo okoli graščine toliko in tako prostranih gospodarskih poslopij, ki nam niso služila, ne bi bili izgubili niti pedi. Zapičili so se v graščino...«

»Beži, beži!« je oporekala Urška. »Najprej so vzeli nam, kmalu pa bodo tudi po sosednjih vaseh. Naj se mi prikaže Breznikov Martin, take mu bom povedala, da...«

Zdaj se je Mom resnično razsrdil.

»Breznikovega Martina pa kar pusti v miru!« je zavrnil Urško z zvišanim glasom. »Breznikov Martin je najboljši človek, kar jih je v naši vasi in v devetih vaseh naokoli. Dal nam je zemljo.«

»Seveda nam jo je dal,« je Urška jezikalala dalje. »Kje pa je bil v nedeljo, ko so nam jo vzeli? Kje, te vprašam! Res, pred dvema

letoma nam je lepo govoril, lepše kot gospod župnik. ‚Graščakinja ni tele zemlje nikoli obdelovala, obdelovali ste jo vi, gostači, kočarji, hlapci in dekle, zato bo ta zemlja odslej vaša. Vaša za zmerom!‘ Še več, za zmerom, je rekel. Pa nista minili niti dve leti in ti pridejo trije tovariši iz mesta, nas skličejo na grajsko dvorišče, pa spregovori najmlajši, pravi zelenec: ‚Tovariši in tovarišice, tole graščino in zemljo je dobila naša tovarna, tovarna srpov in kos. Vse to je okrajna agrarna komisija dala nam, da si uredimo svojo... svojo...‘

»Ekonomijo...« je zabrundal Mom.

»Da, ‚svojo ekonomijo‘, je rekel. ‚Nam delavcem v mestu primanjkuje živeža,‘ je še povedal, ‚posebno zelenjave in sočivja, tu bomo pridelali na cente in tone fižola, graha in solate in našemu delavcu tako izboljšali prehrano, vam pa kose in srpe.‘ Še nekaj takih je povedal, potem pa se okrenil k moškemu, ki je držal pod pazduho šop listov, in mu rekel, naj potrdi njegove besede. ‚Tovariš‘ je seveda pri priči potegnil izpod pazduhe svoj šop, ga nekaj časa obračal, potem pa začel nekaj brati, kar ni imelo ne repa ne glave, s čimer pa nam je vzel to, kar nam je Breznikov Martin predlani izročil. Povej, če ni bilo tako!«

»Bilo je, seveda je bilo,« je Mom nejevoljno potrdil.

»Ko je še tretji povedal dve, tri,« je nadaljevala Urška prizadeto, »je spet spregovoril prvi. Ponavljal je, kar je povedal že v začetku in kar sta povedala druga dva, nazadnje pa je rekel, da bo tovarna samo tri družine sprejela na delo in da bodo te tri družine lahko ostale v graščinskih stanovanjih, drugi pa se morajo najpozneje v enem tednu izseliti. Potem nas je začel ogledovati, kakor da smo živina na sejmu ali fantje na naboru. Prve je zadržal Hudejeve. Mislil je, da si bo s Hudejevima fantoma kaj pomagal, pa se je pošteno urezal. Potem je obdržal Čelanove, seveda zaradi Micke, glede nje se ni zmotil, odprla mu bo vsakokrat, kadar bo potreben. Čandrove je zadržal, ker je bil Čander dva meseca v hosti. Nas druge pa je postavil na cesto. ‚Tovariši,‘ se je hlinil, ‚vaša stanovanja so nam potrebna, ker homo gospodarstvo razširili, uredili moderno mlekarno in sirarno, napravili tople grede, pripeljali iz mesta vrtnarja, ekonomista in... a... a...‘

»Administratorja...« je zabrundal Mom, ki mu Urškino govorjenje ni bolj in bolj presedalo samo zaradi tega, ker se je Urška ves čas hudobno spakovala, ampak ker je bilo to, o čemer je govorila, žal resnično.

»No, in še tistega, a... a... a... atorja. Če imate kakšne zahteve,‘ je še rekel, ‚jih predajte drugi teden v pisarni, tam tudi pustite svoje naslove, da vas pokličemo na delo, če nam bo primanjkovalo delavcev.‘ Tako smo se obrisali za zemljo, ki je bila že naša, kakor je trdil Brez-

nikov Martin. Dve leti smo jo imeli, gnojili in obdelovali, kakor da je res naša, pa ti pride takle fant iz mesta in ti jo vzame. Breznikov Martin pa je rekel: 'Zemljo tistemu, ki jo obdeluje.' Kje je zdaj Breznikov, da bi jim rekel: 'Tole so kmečki ljudje, zato je zemlja njihova, vi ste pa delavci in imate tovarno. Vi delajte kose in srpe, tile ljudje pa bodo kosili in želi!' Kakšne bi jim bila povedala, pa si me vlekel nazaj. Strahopezdljivec!«

»Nič ne bi bila opravila s svojim dolgim jezikom. Tisti, ki je imel papirje v rokah, ima večjo besedo, kot jo je imel Breznikov Martin. Čez njega pa mi sploh ne boš govorila. Komu je dal največ zemlje? Tistim, ki je nismo imeli. Drugod pa so delali tako, da je dobil največ tisti, ki je že nekaj imel. Vem, če bi bil Breznikov Martin še na okraju, ne bi izgubili zemlje,« je Mom dejal s prepričanjem. »Zdaj študira za sodnika. Ko bo doštudiral, bo vzel stvar spet v roke in bo napravil red. Boš videla, zemljo bomo dobili nazaj.« Teh besed ni izpregovoril s takim prepričanjem kot prejšnje, v njih je bil predvsem odpor in trma proti Urškinemu govorjenju. »Da, da, šli bomo nazaj v graščinsko, dobili bomo zemljo in...«

»Kar je šlo, je šlo,« je Urška rezko presekalala Moma. »Dve leti sva imela zemljo in je ne bova nikoli več. Tudi tisti delavci je ne bodo dolgo imeli, boš že videl. Že na drugo leto bo prišel nekdo drugi iz mesta in rekel: 'Tovariši, ta graščina in zemlja je dodeljena nam.' To bo šlo tako dolgo, dokler ne bo lepega dne vse pripadalo spet baronici. Če nimamo reveži, naj le dobi baronica nazaj, saj je v resnici vse njeno.«

»Baronica ne bo dobila več, kakor ima!« je Mom srdito odvrnil in udaril celo z roko po mizi.

»Bo! Bo!« je zavrisnila Urška in tudi mahnila s svojo majhno, žilasto roko po vegasti mizi.

»Ne bo! Tudi ji ni potrebno, vdova je in brez otrok! Prej jo bodo zanesli na pokopališče, kot da...«

»Vse bo dobila nazaj, vse...«

Natakarica je preprečila nadaljnji prepir in rešila steklovino.

»Še en liter?«

Mom je pogledal s kalnimi očmi bujno dekle pa svojo izpito ženo in naročil: »Pol litra bo dovolj.«

Natakarica je počakala, da sta sedla, šele nato je odhitela s steklenico.

Mom in Urška sta se začudeno ogledovala naokoli, med pogovorom in preprirom sta popolnoma pozabila, da sta v mestni gostilni. Kmetje tam v nasprotnem kotu so že odšli, pač pa je za tisto mizo sedela pri-

letna ženska. Iz na stežaj odprte sobe je prihajalo glasno govorjenje in vzklikanje, slišati je bilo tudi žvenketanje s kovinastim priborom. Skozi vežna vrata pa so skoraj navpično lili sončni žarki, v katerih so se brenče spreletavale prve muhe. Tudi od zunaj se je zdaj pa zdaj zaslišal kak glas.

Ko je natararica prinesla vino, je Mom natočil najprej Urški, potem pa še sebi.

»Pij!« je dejal smehljaje in s tem pokazal, da je prepir pozabljen.

»Napila se bova,« je Urška izpregovorila v zadregi, vendar je naglo segla po kozarec.

»Pa se napijva!« se je Mom zasmel na glas in krepko trčil ob Urškin kozarec. »Bog te živi, Urška!«

»Bog usliši!« je Urška odvrnila pobožno in nagnila kozarec.

»Lepo pa je bilo, lepo,« je dejal Mom zamišljeno, ko je postavil kozarec na mizo.

»Kaj je bilo lepo?« je povprašala Urška.

»Lepo je bilo imeti zemljo, svojo zemljo,« je Mom nadaljeval mehko. »lepo je bilo stanovati v hiši, kjer si bil sam svoj gospod. Ali ne?« Ker se je Urška nekam čudno namrdnila, je Mom kar nadaljeval: »Prvo leto je bilo težko, ker ni bilo semena in tudi orača sva komaj dobila. A spomni se, kako je bilo lani! Spomni se, Urška! Pokrivač se je sam prišel ponujat za orača. ‚Mom, zorjem ti, vidva pa bosta prišla na delo. Povej, koliko ogonov imaš, da se dogovorimo! Na njivi za graščino sva posadila krompir, na njivi ob potoku pa koruzo.«

»Ti si najprej hotel narobe,« je zaživela Urška, »jaz pa sem takoj rekla, da kuruza spada k potoku. Ker je bilo sušno leto, je drugod zrastel komaj pedenj dolg storž, midva pa sva imela po poldrugi pedenj dolge.«

»Tudi krompir je obrodil pa fižol, buče in sončnice. Vsega sva imela. Dva prašiča sva zredila. Tudi sena je bilo. Prvo leto sva ga prodala. Pa sem že tedaj rekel: ‚Drugø leto si kupiva kravo.‘ In kupila sva si jo. Sivka je bila dobra mlekarica.«

»Dobra, dobra,« je pritrdila Urška in se zagledala mimo Moma skozi vežna vrata.

»Če bi bil pri koči hlev, bi jo obdržala. Do jeseni bi se pasla na gmajni, čez zimo pa bi jo že nekako preredita. A kje naj jo imava? In Pokrivač tudi ni hotel nič slišati o kravi.«

»Sivka, Sivka!« je zavzdihnila Urška in si obrisala solzne oči.

»Če bi imela odrasle otroke, bi naju pustili v graščinskem, tam bi lahko obdržala Sivko. Starim kostem pa ne zaupajo, čeprav se še lahko meriva z marsikom mlajšim. Tisti človek iz tovarne je šel kar mimo

mene. Ker sem pa le silil vanj, me je vprašal: ‚Koliko ste stari, oče?‘ ‚Sedemdeset jih bom imel pozimi‘ ‚Sedemdeset,‘ se je zasmel in zamahnil z roko, kakor da je z menoj že končano. Eh, eh, vse drugače bi bilo, če bi imela otroke! To je najina nesreča, to...«

»Hočeš spet reči, da sem jaz kriva, da jih nimava?« se je Urška zdramila iz nekakšne otožne zamaknjenosti.

»Sama veš, kdo je kriv,« je Mom povedal počasi. »Jaz sem imel otroka s Frčalovo Milko, fanta, čvrstega fanta, ki pa se je, kakor tudi veš, ponesrečil na Pohorju.«

»K Frčalovi je hodilo pol Gaja, pa si ga menda ravno ti napravil,« se je Urška škodoželjno zasmejala.

»Tisto jesen sem hodil samo jaz,« je Mom mirno razložil, »bom že vedel, šele na zimo mi jo je prevzel Štrbelek, ki je prav tedaj prišel od vojakov. Otrok pa se je rodil poleti.«

»Zdaj pa še reci, da sem se ti jaz ponujala,« je Urška našobila usta.

»Ne rečem, da si se mi ponujala,« je Mom nadaljeval preudarno, »rečem pa, da si vedela, kako je bilo med menoj in Frčalovo tisti čas in da si prav zato odjedla staro Polono in prišla k Pokrivaču za dekle!«

»Kaj boš še povedal?«

»Samo to, da sem bil tedaj nor na ženske in da se nisi nič branila, ko sem zlezel k tebi v kamro in te o pustu odpeljal pred oltar.«

»Križani Jezus!« je poskočila Urška. »Dva ženina sem imela, Miglca in Strgarja, Strgar je imel kočo in košček zemlje, a ti si tako dolgo tiščal za mano, da sem se te usmilila. Kakšen pa si tudi bil! Delal si kot črna živina, jedel nič, pil pa kot žolna.«

»Pa ne zaradi tebe.«

»Zaradi koga pa si se stebel s Strgarjem, če ne zaradi mene? Kdo ti je razklal zgornjo ustnico, če ne Strgar? Ali si nisi pustil zaradi tega rasti brke? Ljudje so pozabili na to, ti pa ne bi smel pozabiti. Ti ne, Franc!«

»Menda tudi Strgar ni pozabil, da od tedaj slabše sliši na desno uho,« je Mom zaklical samozavestno. »Kaj pa misliš? Strgar je šel name z nožem, jaz pa nisem imel ničesar v rokah. Zato sem ga počil za uho, da je zagrmelo. Ej, tedaj sem bil močan, močan za tri. Povej, če ni res!«

»Res, včasih sem mislila, da me boš zdobil v rokah,« je dejala Urška s čudnim smehljajem okoli ustnic in z očmi, ki so še gorele od nečesa, kar je že minilo.

»Pa si tudi ti bila dekle in pol, čeprav se mi je sprva zdelo, da nimam kaj vzeti v roke,« se je zahahljal Mom in obraz se mu je razlezel v srečen nasmeh. »Ná, pij, Urška, pij!«

Roki sta se obema tresli, zato je ob trčenju vino pljusknilo iz kozarcev.

Momu se je bolečina zaradi izgube agrarne zemlje in graščinskega stanovanja pa prodaje krave in zaradi otrok, ki jih Urška ni imela, že polegla. Življenje se mu je pokazalo z lepše strani. Prikazali so se mu sončni pašniki, kjer je pasel tujo čredo, in rosni travniki, kjer je s tujo koso kosil zrelo travo, pred njim so se širile plodne njive, ki jih je oral za gospodarja, in zašumela so mogočna drevesa, ki jih je podiral kot gostač ali dninar, pokazali sta se mu tudi obe njegoviji njivi, njiva za graščino in njiva ob potoku.

Tudi Urški se je ostrina misli zbrusila, tudi njej se je to, kar se je dogodilo pred leti, prikazalo v blagi, prijaznejši luči. Ni videla težkega življenja izza deklinskih let, ko je morala z doma za deklo, pa vse do svojega triinšestdesetega leta, ki je spet postala gostačka, ne, videla je samo vesele trenutke s skupnega dela na poljih in travnikih, z žeganj, procesij in krstov pri gospodarju, pa tudi s postelje, kjer si jo je Mom vzel v roke in je včasih ni izpustil do prvega svita.

»Lepo je bilo, lepo,« je zamomljal Mom in znova natočil.

»Bilo je, bilo.« je pritrdila Urška in dvignila kozarec. »Živio, živio!«

»Živio!«

Ker so se sobe vtem dodobra izpraznile, je natakaraica spet utegnila pogledati v vežo. Starec in starka, ki sta trkala s kozarci in si glasno napijala, sta vzbudila njeno radovednost. Stopila je k njuni mizi.

»Kaj pa praznujeta?«

»Kaj praznujeva?« je zategnil Mom, pogledal lepo dekle, pomežiknil Urški in odgovoril smeje: »Sedmino imava, sedmino.«

»Sedmino?« se je zavzelo dekle, ki je mislilo na vse drugo, samo na smrt ne.

»Prav si rekel, Franc, to je sedmina!« je vzkliknila Urška.

»Kdo vama je umrl?« se je pozanimala natakaraica.

Mom je pobobnal s koščeno roko po mizi in odgovoril čez čas z resnim glasom: »Kdo? Dva majhna posestnika sta umrla. V nedeljo so ju pokopali. Zdaj pa obhajava sedmino.«

»Sta bila vaša sorodnika?« je hotela vedeti natakaraica.

»To sva midva, midva z Urško,« je dejal Mom in pokazal na ženo in sebe.

»Kaj me imate za norca!« se je natakaraica razhudila.

»Resnico je povedal,« je pritrdila Urška. »Sedmina je to, najina sedmina.«

»Prinesite še pol litra!« je vzkliknil Mom z glasom, ki je silil v jok in na smeh. »Na sedmini se pije!«

»Pijana sta,« se je natararica prisiljeno nasmejala, vendar je vzela steklenico in odšla po vino.

Urška se je s solzami v očeh nasmejala Momu, ki si je segel v brke.

»Dobro si povedal: posestnika Franca in Urške Mom ni več.«

»Pač pa sta vstala od mrtvih gostača Franc in Urška Mom,« je nadaljeval Mom z žalostnim glasom. »Jutri navsezgodaj morava k Pokrivaču na delo. Delala bova, kar nama bo ukazal. Ker sva kot gostača pred dvema letoma umrla, sva zdaj vstala od mrtvih.«

»Brezbožno govoriš,« je Urška dejala karajoče, Mom pa si je vihal košate brke, kakor da je dognal nekaj zelo imenitnega.

Steklenico sta praznila v popolni tišini. V veži ni bilo nikogar, v sobah pa je obsedelo nekaj gostov nad časopisi. Tudi na ulici je bilo prazno in tiho. Momu in njegovi ženi je šlo to in ono skozi misli, toda jezik jima je postal okoren, negiben. Molče sta praznila kozarec za kozarcem in se z motnimi očmi ozirala skozi vežna vrata na ulico.

Šele odpiranje bližnjih trgovin ju je zdramilo iz prijetne odrevenelosti.

»Trgovine odpirajo,« se je oglasila Urška.

»Rekla si, da bi za bone kupila odeje, za denar pa sladkorja,« se je spomnil Mom. »Govorila si tudi o črnem naglavnem robcu...«

»Ne samo robca, tudi obleke bi bila potrebna, jaz in ti,« je oživila Urška.

»Kaj nama hoče obleka na stara leta!« jo je zavrnil Mom. »Ne bova več dolgo...«

»Prav zato si jo morava kupiti,« je dejala Urška odločno. »Povej, ali te ne bi bilo sram, če bi me moral v tej obleki položiti v krsto?«

Mom se je skušal zbitriti.

»Urška, kaj govoriš?«

»Meni bi bilo hudo, če bi te morala takega položiti v grob,« je Urška nadaljevala stvarno. »O tem sem že večkrat razmišljala. Zdaj imava denar,« je naglo nadaljevala, »toliko ga nisva nikoli imela in ga tudi ne bova. Kupiva si vsak po eno obleko, kar bo ostalo, pa naj bo za krsto in pogreb. Posestnika sva bila, zakaj bi naju pokopali kot berača na vaše stroške?«

Urškine besede so segle Momu do živega.

»Prav imaš, posestnika sva bila, imela sva svojo zemljo in svojo kravo, ne smejo naju vreči v grob kot občinska reveža. Prav imaš, Urška. Sivka nama je plačala sedmino in nama bo plačala tudi pogreb. Ná, Urška, pij!«

Iztočil je steklenico in z njo poropotal po mizi. Natararica je brž prišla.

»Še enega?«

»Dovolj bo,« je dejal Mom resno. »Plačala bi.«

Natakarica je računala počasi in na glas; Momu, še manj Urški ni šlo v glavo, da sta toliko zapravila.

»Saj je bilo za sedmino,« se je nasmehnila natakarica.

»Za sedmino, za sedmino,« je zabrundal Mom, odštel bankovce in se s težavo spravil na noge.

Počasi sta se odmajala proti vežnim vratom.

»Najbolje bo,« je zaklicala natakarica za njima, »da sedeta kam na sonce, zvečer pa nadaljujeta pot domov.«

»Sedla bova, sedla,« je zamomljajal Mom, »potem pa si kupila obleko za pogreb...«

»Za čigav pogreb?«

»Za čigav, če ne za najin?« je odgovorila Urška, pogledala natakarico z dobrovoljnim smehljajem in prijela za roke Moma, ki so ga noge komaj nosile.

Natakarica je osupla gledala za čudnima gostoma, dokler se nista izgubila v ozki, sončni ulici.

OČETOV GROB

Janez Menart

Kot nehote ob grobu smo obstali
in, kot pred leti v cerkvi, obmolčali.

Brez kamna bil je grob, zeleno siv,
večerni žarek je plevel zlatil.

In tiho, skoraj zase sem dejal:

»Kako je čudno... Tega sem poznal...«

Dejal, obmolknil. In noben od njih
ni slutil, kaj povedal je ta vzdih.